

Христос – Цар на хресті і на престолі

Луки 23:33–43. Єремія 23:1–6, Псалом 46 і Колосян 1:11–20

Вступ: Несподіваний Цар

Уявімо собі ідеального правителя – мудрого, справедливого, милосердного. Протягом історії люди мріяли про такого царя. Пророк Єремія звертається до народу, розчарованого злими пастирями-володарями, і провіщає надзвичайну обіцянку:

«Ось дні наступають, говорить Господь, і поставлю Давидові праведну Парость, і Цар зацарює, і буде Він мудрий, і правосуддя та правду в Краю запровадить. За днів Його Юда спасеться, Ізраїль же буде безпечний. А це Його Ймення, яким Його кликати будуть: Господь праведність наша. (Єр.23:5-6).

Народ ізраїльський віками очікував цього обіцяного Царя – Месію, що принесе правду і мир. Неділя Христа Царя проголошує: цей Цар уже прийшов. Сьогоднішнє Євангеліє (Лк 23:33-43) показує нам Його царювання в найнесподіваніший спосіб – на хресті, між розбійниками. На перший погляд – ганьба й поразка. Але саме там відкривається істина: Христос є Цар над царями, Спаситель світу. У цій проповіді розглянемо три аспекти царювання Христа: (1) Христос – обіцяний Праведний Цар; (2) Христос – Цар, що царює з хреста; (3) Христос – вознесений Цар над усім, який панує нині і навіки. Нехай Господь відкриє наші серця побачити Його царську велич, щоб відповісти вірою, надією та покаванням.

1. Христос – обіцяний Праведний Цар

Твердження: Ісус Христос є той обіцяний Богом Праведний Цар, в Якому здійснилися пророцтва та надії.

Єремія пророкував про «праведну Парость» з роду Давида – царя, якого Сам Господь поставить правити мудро і справедливо. Церква з перших століть розуміла: цей Праведний Пагін – Ісус Христос, нащадок Давидів, але водночас Господь у тілі.

Папа Лев Великий (V ст.) писав про таємницю Втілення так: «Пан Давидів став Сином Давидовим, і з плодів тієї обіцяної парості зійшов наш Господь Ісус Христос – один без гріха; дві природи зійшлися в одній Особі, так що в Ньому є і правдиве Божество для звершення могутніх діл, і правдива людськість для втерпіння страждань».

Лише Христос, безгрішний Син Божий і Син людський, міг бути таким досконалим Царем. Він народився не через “нечисте насіння” Адама, а через дію Святого Духа (Мт.1:20-23), щоб як новий Адам розпочати нове царство праведності.

Ісус із Назарету від початку Свого служіння проголошував наближення Божого Царства (Мк.1:15). Він прийшов як Помазанець (Месія) – Пророк, Первосвященник і Цар. Реформатське вчення наголошує: Христос був помазаний на вічного Царя для Свого народу. Гейдельберзький катехізис підсумовує біблійне вчення: Христос – «наш вічний Цар, що править нами Своїм Словом і Духом, та охороняє і зберігає нас у спасінні, яке Він здобув для нас» (ГК, запит. 31). Амінь – ми маємо Царя, що сам є “Господь – наша Праведність” (Єр.23:6). Він не тільки праведний Сам, але й

оправдовує нас перед Богом. На Голгофі ця обіцянка стала реальністю: наш Цар віддав Себе, щоб зробити грішників праведними.

Але чому ж Його царювання виявилось таким покірним? Чому Він не прийшов з легіонами ангелів та блиском слави, як очікували багато? Тут підходимо до другої істини.

2. Христос – Цар, що царює з хреста

Твердження: Христос виявив Свое царство через хрест – у найбільшому приниженні Він звершив найбільшу перемогу.

Сцена з Євангелії від Луки вражає контрастом: Ісус розп'ятий, над Ним насмішливий напис «Це Цар Юдейський» (Лк.23:38). Релігійні проводирі глузують: «Як ти Цар – врятуй Себе!» Солдати кепкують, підносячи кислий оцет: «Якщо Ти Цар Юдейський – спаси Себе» (Лк.23:37). Їм важко уявити, що справжній Месія-Цар може терпляче висіти на хресті. Але саме в цій терплячості й любові відкривається істинне царювання Христа. Він не рятує Себе, щоб урятувати нас.

Поміж двома злочинцями на Голгофі бачимо дві протилежні реакції на Ісуса. Один злочинець хулить, приєднуючись до глузувань: *«Як ти Христос (Цар-Месія) – то спаси Себе і нас!»* (Лк.23:39). Інший же, усвідомивши власну провину і невинність Ісуса, докоряє товаришу: *«Чи не боїшся ти Бога?.. ми засуджені справедливо... а Він нічого лихого не вчинив»* (Лк.23:40-41). Цей розбійник побачив у розп'ятому Назарянинові щось більше, ніж побитого равві. Він побачив Царя, котрий має Царство за межами смерті! Тому звертається з покірним проханням віри: *«Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє!»* (Лк.23:42). Важко уявити більш разючий приклад віри.

Жан Кальвін захоплено пише: *«Розбійник, який не слухав Христового вчення і все життя чинив злочини, раптом у передсмертну мить підноситься вище всіх учнів! Він поклоняється Христові як Царю, коли Той висить на хресті, прославляє Його царство серед шокуючого приниження і визнає в Помираючому – Життєдавця. Він побачив життя в смерті, піднесення в упадку, славу в ганьбі, перемогу в поразці, царство в неволі». Яка благодать Божа просіяла в цьому наверненні!*

Відповідь Ісуса перевершила навіть сміливе прохання розбійника. Той лише просив згадки в майбутньому Царстві, а Христос дарує йому спасіння тепер: *«Поправді кажу тобі: ти будеш зо Мною сьогодні в раю»* (Лк.23:43). Уявімо: ще годину тому цей чоловік був розбійником, що заслуговував кару, а тепер – перший, хто увійшов із Ісусом у рай! Цар розплющив перед ним двері Свого Царства.

Святий Іван Золотоустий підкреслює царську владу Ісуса навіть у момент Його смерті: *«Ще від часів вигнання Адама полум'яний меч стеріг вхід до раю. Але Христос Своім повелінням одразу відчинив рай і ввів туди розбійника».*

За Своєю владою він простив грішника і дав йому місце у Своему Царстві.

Оріген також писав, що словами про рай Христос *«усім, хто вірує і визнає Його, відкрив доступ до входу, який колись Адам зачинив своїм гріхом».*

Отже, на хресті Христос, новий Адам і правдивий Цар, перемагає гріх і скасовує давнє прокляття, впускаючи людину назад до Божої присутності.

Дивовижно: Ісус виглядав таким безсилим, а насправді саме тоді звершувався Його триумф.

Святий Августин, говорить: *«Хто це царює з дерева? Христос. Своїм хрестом Він переміг царів, витиснув на їхніх чолах цей хрест, і вони хваляться ним, бо в ньому їхнє спасіння».*

На Голгофі Христос переміг не римського імператора, а набагато страшніших ворогів – нашу вину, гріх, диявола та смерть. *“Він тілом Своїм Сам підніс гріхи наші на дерево, щоб ми вмерли для гріхів та для праведности жили; Його ранами ви вродилися. ” (1Пт.2:24)*, знищив “рукопис” наших боргів, прибивши до хреста (Кол.2:14). Тому навіть у приниженні Цар не втратив Своєї влади.

Як відзначив Кальвін, Христос показав, *«що ніколи не був позбавлений сили Свого царства; бо немає нічого величнішого для Божественного Царя, ніж дарувати життя мертвим».*

Даючи життя розкаяному злочинцю, Ісус явив Себе істинним Царем милості.

Варто зауважити: два розбійники поруч із Христом уособлюють дві категорії людей. Один, черствий серцем, насміхається й гине у своїх гріхах. Інший кається і вірує – і отримує спасіння. Як говорить старовинне християнське прислів'я: «Один розбійник навернувся – щоб ніхто з грішників не впадав у відчай; і лише один – щоб ніхто не впадав у самовпевненість». Бог простить навіть найтяжчого грішника, якщо той звернеться до Христа вірою, хоч би і в останню мить життя. Але водночас ніхто не повинен легковажити покаяттям, відкладаючи “на останній момент”, адже ніхто не знає свого часу. Сьогодні, почувши про Царя на хресті, питаємо себе: на кого з цих двох я схожий? Чи не озлоблююсь у стражданнях, нарікаючи на Бога, як перший злочинець? Чи, як другий, визнаю свою провину і потребу милості Царя? Нехай Бог дасть нам благодать завжди бути на боці розкаяння і смирення перед розп'ятим Царем.

Через хрест дорога Христа не завершилася. На третій день Він воскрес, а згодом вознісся і сів праворуч Отця – на престолі неба і землі. Це веде нас до третього пункту.

3. Христос – вознесений Цар над усім

Твердження: Воскреслий Ісус Христос царює нині як Пан всього творіння і як Голова Своєї Церкви, кличучи нас жити під Його владою.

Апостол Павло у Посланні до Колоссян звеличує Христа як верховного Царя всесвіту. Бог Отець, каже Павло, *«визволив нас із влади темряви й переставив до Царства Свого улюбленого Сина» (Кол. 1:13)*. Вже тепер усі, хто у Христі, є громадянами Його царства світла. Хто ж цей наш Цар? Павло пише про Нього: *«Він є образ невидимого Бога, роджений перш усякого творива. Бо то Ним створено все на небі й на землі... усе через Нього і для Нього створено. Він раніше усього, і все в Нім стоїть. І Він є Голова тіла, Церкви... щоб у всьому мав першенство, бо в Ньому*

забажала перебувати вся повнота Божа, і щоб Ним примирити із Собою все, установивши мир через кров Його хреста» (Кол.1:15-20). Яка повнота влади і слави! Ісус – не просто засновник релігії чи моральний вчитель. Він – образ Божий і Творець усього, джерело життя всесвіту, володар над кожним престолом і владою – чи то на небі, чи на землі. Він – Глава Церкви, тобто наш духовний Цар і Пастир. І, зрештою, саме через хрест (знову повертаємося до Голгофи!) Він примирив впалий світ із Богом і заслужив право називатися Царем царів і Паном панів (Об.19:16). Воскресіння й вознесіння утвердили Його перемогу: Він сів праворуч Отця, маючи “всяку владу на небі й на землі” (Мт.28:18).

Як же нам збагнути масштаб влади нашого Христа?

Абрахам Кайпер, видатний реформатський богослов і діяч, понад сто років тому виголосив знамениту фразу: *«Немає жодного квадратного сантиметра в усій царині людського існування, над яким Христос, Суверен над усім, не проголосив би: “Це Моє!”»*.

Амінь! Усе належить Йому. Він – Цар кожної країни і кожного атома, Цар історії та культури, науки і мистецтва.

Хтось може заперечити: якщо Христос царює над усім, чому досі стільки хаосу, воєн і страждань у світі? Писання відповідає: зараз Царство Христа присутнє духовно – у серцях тих, хто Йому кориться, у Церкві, яка йде за Ним. Але прийде день, коли Його царська влада стане явною для всіх: Христос прийде вдруге як Суддя і Цар, *“і буде Господь Царем над усією землею” (Зах.14:9)*. Тоді сповниться Псалом 46: *«Вгамуйтеся та знайте, що Я – Бог: Я буду звеличений між народами, буду звеличений на землі!» (Пс.46:11)*. Бог уже зараз царює, і всі народи зрештою визнають Його. Нам, хто знає Христа, важливо вже нині вгамувати своє серце – перестати метушитися і боятися – і пізнати, що саме Ісус є Бог і Цар, гідний повної довіри.

Реформатські віровчення чудово описують, як Христос звершує Своє царювання сьогодні.

Вестмінстерський Короткий Катехізіс (п.26) навчає: *«Христос виконує обов’язок Царя тим, що підкоряє нас Собі, править нами та захищає нас, а також перемагає і приборкує всіх Своїх і наших ворогів»*.

Яка розрада!

По-перше, наш Цар підкорив Собі наші бунтівні серця – лагідно схилив нас покаєнням під Свій скіпетр любові.

По-друге, Він далі керує нами через Своє Слово і Духа Святого, вказує шлях, виховує і скеровує. По-третє, Він нас обороняє від духовних нападів – від сатани, від сил зла.

І нарешті, Христос неодмінно перемаже всіх ворогів – останній буде смерть (1Кор.15:25-26). Ніщо і ніхто не вирве з Його руки тих, хто належить Йому (Ів.10:28).

Знання цього приносить у наше життя глибоку впевненість та мир навіть серед найбільших труднощів. Псалом 46, який ми сьогодні читали, починається: *«Бог нам пристановище та сила, допомога в недолях, що часто трапляються, тому не будемо боятися!» (Пс.46:2-3)*. Ці слова надихали Мартина Лютера під час потрясінь Реформації. Історія свідчить: коли небезпеки та печалі навалювалися, Лютер

говорив друзям: «Ходімо, заспіваймо 46-й Псалом – і нехай ворог робить найгірше!». Саме на основі цього псалма Лютер склав відомий гімн: «Могутня в нас твердиня Бог». Ось віра людини, яка знає справжнього Царя: хоча б і землі захиталися, хоча б вороги лютували, – ми сховаємося в фортеці Божій присутності, і не злякаємося.

Сучасна Україна переживає жорстокі випробування війною і горем, але Ісус Христос залишається Царем навіть над цією ситуацією. Він чує молитви Свого народу, Він – *«Господь Саваот, що з нами, твердиня нам Бог Якова» (Пс.46:8,12)*. Він може, коли настане час, покласти край війні – «він спиняє війни аж до краю землі, ламає лук і трощить списа, палить вогнем колісницю» (Пс.46:10). Нам належить довіряти Йому і творити добро навіть у лиху добу, знаючи, що Христос на престолі, а не хаос.

Крім того, визнавати Христа Царем – означає підкоряти Йому всі сфери свого життя. Не лише годину на богослужінні, але й свою родину, працю, навчання, громадянську позицію – все маємо робити так, як угодно нашому Царю. Якщо Христос – Цар всесвіту, то нема “нейтральних” територій: моя кишеня, моє дозвілля, мої думки також мають належати Йому. Наприклад, якщо Ісус – Цар мого язика, чи можуть з нього виходити прокльони або неправда? Якщо Він – Цар моїх очей, хіба дозволю їм споглядати нечисте? Якщо Він – Цар мого часу, то чи не знайду кілька хвилин для молитви і читання Його слова щодня? Апостол Павло закликає: *«Все, що робите, словом чи ділом – все робіть в Ім'я Господа Ісуса» (Кол.3:17)*. Жити під царюванням Христа – значить в кожній справі питати себе: “Чи це славить мого Царя? Чи не йду я проти Його волі?” і, з іншого боку: “Як я можу прославити свого Царя зараз?”.

Звичайно, власними силами ми не здатні повноцінно коритися Христу. Але Він не лишив нас самих – дав Святого Духа, дав допомогу спільноті Церкви, та й обіцяв пробачати нас, якщо каємося, коли впадемо. Головне – з щирим серцем визнати Його верховенство: “Ісус – мій Господь у всьому”. Чи можемо ми так сказати сьогодні?

Висновок: Нехай Христос царює в нас

Дорогі брати і сестри, ми розважали про славне царювання нашого Господа. Христос – обіцяний Праведний Цар, який прийшов здійснити Божі обітниці. Христос – Цар розп'ятий, який через хрест відкрив нам рай і здобув перемогу над гріхом. Христос – Цар воскреслий і вознесений, що панує над усім і дбає про нас. Перед таким Царем не можна залишатися байдужим!

Коли на Голгофі люди бачили лише приниженого страдника, розбійник побачив Царя і сказав: *«Спогадай мене, Господи, у Царстві Твоїм!»* Сьогодні Христос звертається до кожного з нас: «Чи визнаєш ти Мене Царем? Чи впокоришся під Мою руку, чи довіриш Мені своє життя?» Віра – це, по суті, скласти свою корону до ніг Ісуса і прийняти Його панування. Покаяння – це відвернутися від бунту проти Бога і підкоритися Його волі. На прикладі двох розбійників ми бачимо, що вибір є тільки один з двох: або насміхатися й відкинути Царя – і загинути у гріхах, або впасти перед Ним і благати про милість – і отримати прощення та вічне життя.

Сьогодні Господь хоче, щоб кожен із нас сказав Йому щиро: «Ісусе, згадай і про мене – помилуй мене грішного та прийми в Своє Царство!» І яка ж блага звістка:

Христос радо приймає всіх, хто приходить до Нього. Він обіцяв: *«того, хто до Мене приходить, Я не вижену геть» (Ів.6:37)*. Як швидко і милостиво Він відповів розкаяному злочинцю, так і нам дасть благодать прощення і нове серце. Він зробить нас громадянами Свого небесного Царства – вже тут, у Церкві, а колись і в раю.

Дивовижно, але Писання каже, що Христос не соромиться називати нас Своїми братами (Євр.2:11). Він, Цар, зробив нас царським священством (1Пет.2:9). Через віру ми – діти Царя всесвіту, а отже, маємо привілей приходити до Бога як любі діти до люблячого Батька.

Як влучно зазначив сучасний пастор Тім Келлер: *«Єдина людина, яка насмілиться розбудити царя серед ночі по склянку води – це його дитина. У нас є такий доступ до Бога через Христа»*. Тож користаймо з цього дару – молимося сміливо й довірливо, шукаймо допомоги Царя в кожній потребі.

Наприкінці церковного року Неділя Христа Царя спрямовує наш погляд у майбутнє – на повернення Царя. Ми сьогодні співаємо: *«Благословенний Цар, що йде в Господнє Ім'я!»* (Лк.19:38). Одного дня Ісус прийде, *«вдягнутий у ризу, покриту кров'ю; ім'я Йому – Слово Боже... і на шаті Його і на бедрі Його написано ім'я: Цар царів і Господь господів»* (Об.19:13,16). Для одних це буде день жаху, для інших – день невимовної радості. Хто любить Його явлення, той піднесеться назустріч, і *«будемо завжди з Господом»* (1Сол.4:17). А хто відкинув Царя – залишиться назавжди поза Його Царством (2Сол.1:8-9). Нехай кожен із нас задумається: чи готовий я зустріти Христа-Царя? Сьогодні ще час благодаті – двері Царства відкриті через Євангеліє. Сьогодні Спаситель кличе: *«Покайтеся, бо наблизилось Царство Боже!»* (Мк.1:15). Не зволікаймо з відповіддю.

Дорогі, схилимо серця перед нашим чудовим Царем. Дякуймо Йому, що Він віддав за нас життя на хресті – Цар став слугою і жертвою, щоб ми стали Його народом. Віддаймо Йому свою любов і покору. Живімо щодня, шукаючи передусім Його Царства і правди (Мт.6:33). І коли тягарі життя гнітять нас, будемо пам'ятати: наш Цар живий, Він на престолі, керує історією і веде нас до вічної перемоги. Тож нехай прозвучить у нашому серці і в нашому житті радісна пісня слави Христові: *«Господь царює, Господь царює! Хай радіє земля!»* (Пс.96:1,10).

Амінь! Слава нашому Царю Ісусу нині і повіки!